Pekka Soini, Hannu Kemppainen

2.10.2018 1/061/2018
DM 2107734

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Asia: HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+123/2018

Business Finlandin lausunto

Yhteenveto Business Finlandin lausunnosta

Viime vuosikymmenellä käynnistynyt maailmantalouden kriisi paljasti Suomen elinkeinorakenteen haavoittuvuuden. Kriisin myötä elinkeino- ja innovaatio-politiikka on useimmissa teollisuusmaissa nostettu talouspolitiikan ytimeen. Näin pitäisi tapahtua myös Suomessa: työllisyyttä ja valtiontaloutta ei saada kestävälle pohjalle ilman elinkeinorakenteen uudistumista ja monipuolistumista.

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019 sisältää lisäpanostusten muodossa tärkeän viestin uudistumisen ja kestävän kansainvälisen kasvun merkityksestä Suomelle. Lisäyksillä uskotaan olevan positiivinen vaikutus niin asiakkaiden aktiivisuuteen kuin Business Finlandin oman toiminnan kehittymiseen.

Julkisuudessa esiintyneet luvut innovaatiorahoituksen lisäpanostuksista ovat koskeneet lisäystä suhteessa keväällä tehtyyn valtiontalouden kehykseen. Laskevien kehysten tilanteessa kaikki nyt uutisoitu lisäpanostus ei siis ole kasvua suhteessa tämänhetkiseen resursointiin.

Hallituksen talousarvioesityksen sisältämä 21,35 milj. euron lisäys Business Finlandin kautta kanavoituun avustusrahoitukseen mahdollistaa huomattavan lisäpanostuksen ennen kaikkea laajoihin verkosto- ja ekosysteemihankkeisiin, joissa julkisilla tutkimusorganisaatioilla ja suurilla yrityksillä on tyypillisesti merkittävä rooli elinkeinojen uudistajina ja pienempien yritysten osaamisen ja liiketoiminnan kehittämisen vetureina.

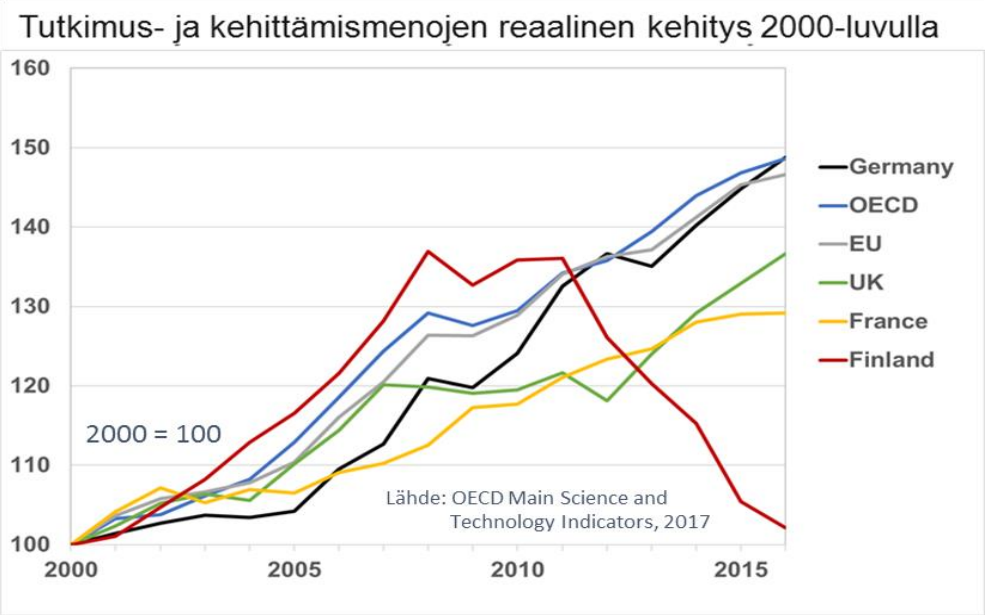
Business Finlandin omiin toimintamenoihin kohdistuu kuluvaan vuoteen verrattuna 2,686 milj. euron leikkaus. Budjettiriihessä hallituksen esitykseen tehty 8 milj.

euron lisäys ei siis riittänyt kompensoimaan kehyksiin aiemmin sisältynyttä pudotusta. Lisäpanostuksella pystytään pehmentämään vienninedistämisohjelmien ja invest in -toiminnan määräaikaisen rahoituksen laskua sekä vahvistetaan yrityksille palveluja tarjoavaa kansainvälistä verkostoa. Toiminnan laajuus kotimaassa sopeutetaan käytettävissä oleviin resursseihin.

Pekka Soini, Hannu Kemppainen

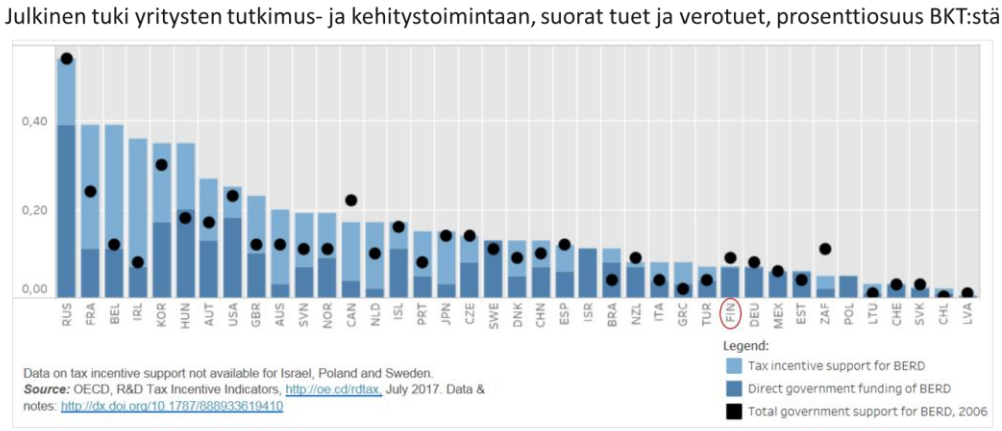
Suomi on hiipumassa kansainvälisen innovaatiokilpailun keskikastiin

Suomen suhteellinen asema tulevaa kilpailukykyä ja hyvinvointia rakentavien innovaatioinvestointien tekijänä on tällä vuosikymmenellä romahtanut (kuva 1).

Kuva 1. *Tutkimus- ja kehittämismenojen reaalinen kehitys 2000-luvulla (vuosi 2000=100). Lähde: OECD Main Science and Technology Indicators, 2017*

Julkiset panostuksemme yritysten tuote- ja palvelutarjoamaa ja markkinoita rohkeasti uudistaviin avauksiin ovat kansainvälisissä vertailuissa erittäin pienet (Kuva 2). Yrityksemme lähtevät globaaliin innovaatiokilpailuun pahasti takamatkalta.

Kuva 2. *Julkinen tuki yritysten tutkimus- ja kehittämistoimintaan prosentti-osuutena BKT:stä. Lähde: OECD R&D Tax Incentive Indicators, 2017*

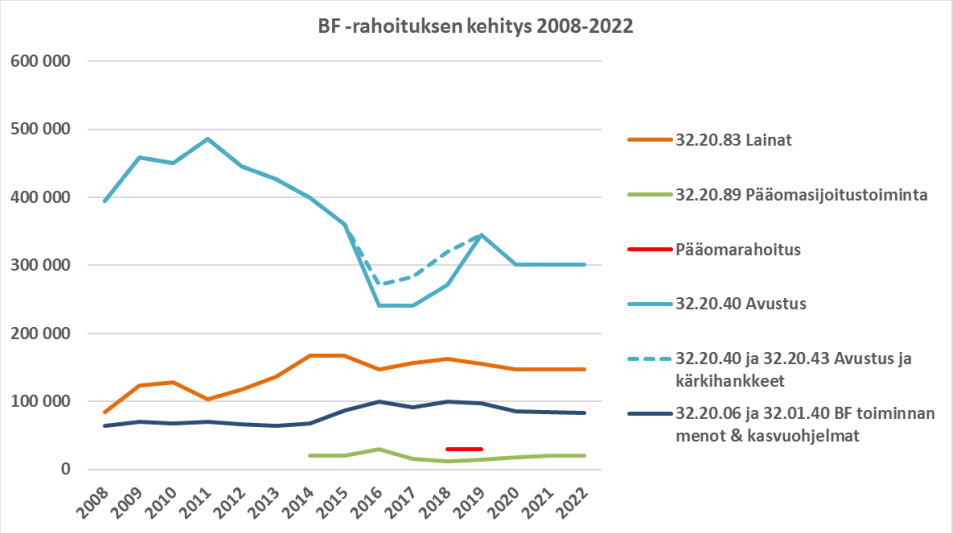
Pekka Soini, Hannu Kemppainen

2.10.2018

1/061/2018
DM 2107734

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2019 sisältää tärkeän viestin uudistumisen ja kestävän kansainvälisen kasvun merkityksestä

Elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja uudistumisen tukemiseen suunnatut resurssit ovat nykyisin selvästi vuosikymmenen alun tasoa pienemmät (kuva 3). Aiempien vuosien leikkaus on kohdistunut varsinkin laajoihin verkosto- ja ekosysteemihankkeisiin, joissa julkisilla tutkimusorganisaatioilla ja suurilla yrityksillä on tyypillisesti merkittävä rooli osaamisen ja liiketoiminnan kehittämisen vetureina.

Kuva 3. *Business Finlandin ja sen edeltäjien toteutunut ja ennakoitu rahoitus 2008–2022. Kuvassa näkyvät suoraan Tekesin ja Business Finlandin omaan käyttöön osoitetut momentit sekä kärkihankerahoituksesta Business Finlandin kautta kanavoitu rahoitus.*

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2019 sisältää lisäpanostusten muodossa tärkeän viestin uudistumisen ja kestävän kansainvälisen kasvun merkityksestä Suomelle. Lisäyksillä on merkittävä positiivinen vaikutus niin asiakkaiden aktiivisuuteen kuin Business Finlandin toiminnan kehittymiseen. Julkisuudessa esiintyneet luvut innovaatiorahoituksen lisäpanostuksista ovat kuitenkin koskeneet lisäyksiä suhteessa valtiontalouden kehykseen, ja laskevien kehysten tilanteessa kaikki uutisoitu lisäpanostus ei ole kasvua suhteessa tämänhetkiseen resursointiin. Erityisesti Business Finlandin oman toiminnan rahoitus kääntyy laskuun budjettiriihen lisäyksistä huolimatta (kuva 4).

Business Finlandin talouskehykset 2018-2022

BF rahoitustoiminta & oman toiminnan rahoitus, 1000 €	2018	2019	2020	2021	2022	Muutos 2018-2022
Avustusvaltuudet	271 015	344 365	300 615	300 615	300 615	11 %
Lainavaltuudet	162 623	155 123	146 823	146 823	146 823	-10 %
Pääomasijoitustoiminta	6 000	10 800	16 700	19 100	19 500	225 %
Kärkihankkeet	49 300					-100 %
Pääomarahoituslaina, valtuudet	30 000	30 000				-100 %
Innovaatiorahoitus yhteensä	**518 938**	**540 288**	**464 138**	**466 538**	**466 938**	**-10 %**
BF -toimintamenot (ilman kasvuohjelmia)	84 300	84 474	77 021	75 742	74 557	-12 %
Budjettiriihen lisäykset *)		8 000	8 000	8 000	8 000	100 %
Kasvuohjelmat (sis. Myös muiden osuuden ja merellisen saar	15 860	5 000				-100 %
Toiminnan rahoitus yhteensä	**100 160**	**97 474**	**85 021**	**83 742**	**82 557**	**-18 %**

Kuva 4. *Business Finlandin rahoitus 2018-2022.*

Hallituksen talousarvioesityksen sisältämä **21,35 milj. euron lisäys Business Finlandin kautta kanavoituun avustusrahoitukseen** mahdollistaa merkittävän lisäpanostuksen ennen kaikkea laajoihin verkosto- ja ekosysteemihankkeisiin, joissa julkisilla tutkimusorganisaatioilla ja suurilla yrityksillä on tyypillisesti tärkeä rooli elinkeinojen uudistajina sekä pk-yritysten osaamisen ja liiketoimintamahdollisuuksien kehittämisen vetureina.

Business Finlandin omiin **toimintamenoihin kohdistuu kuluvaan vuoteen verrattuna 2,686 milj. euron leikkaus.** Budjettiriihessä hallituksen esitykseen tehty 8 milj. euron lisäys ei siis riittänyt kompensoimaan kehyksiin aiemmin sisältynyttä pudotusta. Lisäpanostuksella pystytään pehmentämään vienninedistämisohjelmien ja invest in -toiminnan määräaikaisen rahoituksen laskua sekä vahvistetaan yrityksille palveluja tarjoavaa kansainvälistä verkostoa. Toiminnan laajuus kotimaassa sopeutetaan käytettävissä oleviin resursseihin.

Kotimaassa tarvittava resurssien käytön tehostaminen edellyttää merkittäviä toimintaprosessien uudistuksia. Toiminnan muutokset herättävät valmisteluvaiheessa huolia joissakin sidosryhmissä. Tarkoituksena on kuitenkin tehdä uudistukset yhteistyössä sidosryhmien kanssa siten, että **palvelujen taso ja vaikuttavuus koko Suomessa turvataan** – suurelta osin jopa parannetaan.

Yritysten kansainvälistymispalvelut ovat uudistuneet nopeasti ja yritykset odottavat ennustettavuutta palvelujen tulevalta kehitykseltä

Nykyisessä palvelumallissa Business Finland käy yrityksen kanssa läpi sen kasvuvision kokonaisuutena ja hahmottelee ennustettavan palvelupolun, jolla eri palveluntarjoajat voivat auttaa kasvusuunnitelmaansa toteuttavaa yritystä. Suuren osan varsinaisista kansainvälistymispalveluista yritykset ostavat yksityisiltä palveluntarjoajilta, mutta usein Business Finland voi auttaa sopivan palvelun löytämisessä ja jopa rahoittaa osan palveluhankinnoista. Yritysten saattaminen kasvupolulle on vaativaa

asiantuntijapalvelutyötä, jonka tuloksellisuus riippuu käytettävissä olevien asiantuntijaresurssien määrästä ja osaamisesta. Kokonaisvaltaista palvelua saaneet pk-yritykset arvioivat saamansa palvelut nykyisin erittäin hyvälaatuisiksi ja hyödyllisiksi.

Yksittäisten yritysten palvelujen lisäksi Business Finland tarjoaa ohjelmamuotoisia kansainvälistymispalveluja yritysryhmille, joilla on riittävän yhdenmukaisia kasvutavoitteita. Aiemmin kasvuohjelmina tunnettujen vienninedistämisohjelmien toimintamallia ollaan parhaillaan uudistamassa. Yrityksille tullaan jatkossa tarjoamaan entistä laaja-alaisempia ohjelmallisia kokonaisuuksia, joissa melko nopeavaikutteiset vienninedistämistoimet yhdistyvät sujuvasti pitkäjänteisempiin liiketoimintojen uudistamishankkeisiin.

Erityistä painetta ohjelmallisten vienninedistämistoimien uudistamiseen aiheuttaa määräaikaiseksi suunnitellun kasvuohjelmarahoituksen nopea lasku. Ensi vuoden talousarvioesityksessä kasvuohjelmatoiminnan erillisrahoitus on 9 milj. euroa, kun enimmillään resursointi oli tähän verrattuna yli kaksinkertainen. Ohjelmallisiin vienninedistämistoimiin ja matkailun edistämiseen on vielä ensi vuonna käytettävissä määräaikaista rahoitusta, joka tulee nykyisten resurssi-kehysten mukaan putoamaan erittäin huolestuttavasti vuonna 2020.

Asiakkaidensa odotusten mukaisesti Business Finland pyrkii tarjoamaan vienninedistämispalveluja jatkossa entistä enemmän yritysten kohdemarkkinoilla. Käytännössä tämä edellyttää Business Finlandin oman kansainvälisen verkoston vahvistamista. Muutos on jo käynnistetty: neljä lisärekrytointia on toteutunut ja avoimena tai valmisteilla on vielä 21 muuta rekrytointia. Päätettyjen vahvistusten jälkeen **Business Finlandin asiakkaita palveleva kansainvälinen asiantuntijaverkosto vahvistuu 104 asiantuntijasta 129 asiantuntijaan vuoden 2019 loppuun mennessä**. Tämän jälkeenkin kansainvälisen verkoston vahvistaminen jatkuu kotimaan toimintojen tehostamisen ja rakenneuudistusten sallimassa aikataulussa.

Business Finland reagoi OECD:n tunnistamiin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kehittämishaasteisiin ja suosituksiin

Suomen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kipupisteet ja keskeiset kehittämishaasteet on vastikään asiantuntevasti tunnistettu *Suomen innovaatiopolitiikan OECD-arviointi 2017 -raportissa* (Työ- ja elinkeino-ministeriön julkaisuja • Yritykset • 25/2017). Business Finlandin kannata keskeisiä viestejä OECD:n tuloksissa ja johtopäätöksissä olivat:

1. Tarve määritellä ylimmällä poliittisella päätöksentekotasolla vahva ja selkeä tahtotila ja **visio siitä, että Suomen pitkän aikajänteen menestys ja hyvinvointi tullaan määrätietoisesti rakentamaan innovaatiovetoisen kasvun varaan.**

    - Business Finland on osallistunut yhtenä avaintoimijana tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) toiminnan valmisteluun ja työskentelyyn. Tutkimus- ja innovaationeuvosto laati kansallisen vision, jonka mukaan Suomesta pyritään muodostamaan osaavin ja paras innovaatio- ja kokeiluympäristö.

    - Vision merkitys kaikkia hallinnonaloja ja poliittisia puolueita yhdistävänä tavoitetilana mitataan tulevissa vaaliohjelmissa ja hallitusneuvotteluissa. Business Finland on joka tapauksessa uudistanut omaa ohjelmatoimintaansa ja strategiatyötään entistä laaja-alaisemmaksi. Kasvun pullonkauloja tunnistetaan entistä systeemisemmin ja niiden ratkaisemiseksi tarvittavia toimia suunnitellaan ja toteutetaan hallinnonalojen rajat ylittävää yhteistyötä hyödyntäen (esimerkiksi LVMn, MMMn, STMn ja UMn kanssa).

2. Tarve vauhdittaa elinkeinoelämän rakenteen uudistumista ja monipuolistumista **peruuttamalla soveltavan tutkimuksen rahoitukseen ja yritysten**

innovatiivisen uudistumisen rahoituskannusteisiin tehdyt leikkaukset.

- Vaikka Business Finland on nuori organisaatio, sen palveluiden vaikuttavuudesta on aiempien organisaatioiden ajalta olemassa vankka tutkimusnäyttö (https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/tietoa-meista/tulokset-ja-vaikutukset/). Julkisen rahoituksen ja asiantuntijapalvelujen yhdistäminen asiakaslähtöiseksi palvelukokonaisuudeksi lisää tutkitusti edelleen sekä asiakastyytyväisyyttä että palvelujen vaikuttavuutta.

- Business Finlandilla on valmiudet laajentaa toimintaansa nopeasti siten, että eduskunnan sille osoittamat lisäresurssit uuden kestävän kasvun kiihdyttämiseen muodostuvat veronmaksajille kannattavaksi sijoitukseksi. Hallituksen esitys talousarvioksi vuodelle 2019 tuo mukanaan odotetun lisäyksen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kannusteisiin, mutta vuosikymmenen alun tasosta jäädään edelleen huolestuttavan kauas. Suomalaiset yritykset ovat edelleen kansainvälisessä innovaatiokilpailussa julkisten kannusteiden näkökulmasta altavastaajan asemassa.

- Business Finland pitää hyödyllisinä ja tärkeinä niitä resurssilisäyksiä, joita hallitus on talousarvioesityksessään tehnyt sen itsensä lisäksi esimerkiksi VTT:lle ja Suomen Akatemialle. Tutkimus- ja innovaatiojärjestelmä toimii kokonaisuutena, jossa ei saa olla heikkoja lenkkejä.

3. Tarve uudistaa tutkimusrahoituksen kohdentamisen kriteerejä ja **tiivistää julkisten tutkimusorganisaatioiden keskusteluyhteyttä elinkeinoelämän kanssa** siten, että hyödyntäjien tarpeet ja mahdollisuudet ohjaisivat tutkimuksen suuntaamista nykyistä vahvemmin.

   - Business Finland kohdistaa talousarvioehdotuksen sisältämän avustusrahoituksen lisäyksen laajoihin verkosto- ja ekosysteemihankkeisiin, joissa tutkimusorganisaatioiden ja yritysten tiiviillä yhteistyöllä on ratkaisevan tärkeä rooli.

   - Business Finlandin uusi kasvumoottorimalli tarjoaa yhteistyöalustan yritysten ja huippututkijoiden pitkäjänteiselle, yritysvetoiselle yhteistyölle, joka tähtää uusien, miljardiluokan liiketoimintaekosysteemien synnyttämiseen ja kasvun kiihdyttämiseen.

   - Business Finlandin tutkimusrahoitusinstrumentit on uudistettu siten, että rahoitus kohdistuu käytännössä pelkästään yritysvetoisiin tutkimuskokonaisuuksiin.

4. Tarve **tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän laaja-alaiselle kansainvälistämiselle.**

   - Business Finlandin omassa strategiassa kansainvälisyys on koko toiminnan läpileikkaava teema, joka otetaan huomioon kaikessa toiminnassa.

   - Business Finland uudistaa ja kehittää sekä yksittäisille asiakkaille että yritysryhmille tarjottavia kansainvälistymispalveluja aiemmin tässä

lausunnossa kuvatulla tavalla. Erityisesti Business Finlandin kansainvälistä verkostoa vahvistetaan määrätietoisesti, vaikka se pienenevien resurssikehysten vuoksi aiheuttaa merkittäviä toiminnan tehostamispaineita kotimaassa.